

ЮВІЛЕЇ

О. І. Гузела, Л. А. Швайка
Українська академія друкарства

МІЖ ДВОХ ВЕРШИН **(до 75-ліття від дня народження М. І. Долішнього)**

*Нехай тому, хто завтра зрання
В моїй роботі суть знайде,
Вона на добрі сподівання
Йй на щастя стежку перейде.*

М. Ткач

У цього поважного і поважаного чоловіка було багато титулів. Його добре знали в столиці, а у Львові вважали за честь належати до кола людей, яким довіряв, з якими співпрацював, радів здобуткам і переживав невдачі. Маючи великий науковий доробок, залюбки ділився ним на численних конференціях, на сторінках часописів, на науково-практичних семінарах і в студентській аудиторії. У розмові вів себе невимушено, однак з почуттям власної гідності, з розумінням власного рівня і з повагою до співрозмовника, незалежно від того, ким той доводиться.

До поліграфії потрапив доволі випадково. Зрештою, він ніколи і не був поліграфістом, але його наукові зацікавлення — передусім трудові ресурси — вписувалися в проблеми галузі. Саме тому Мар'яна Івановича і запросили на кафедру економіки в Українську академію друкарства для праці за сумісництвом на 0,25 ставки професора. Сьогодні кафедра схиляє голову перед його пам'яттю, цінуючи той вклад, який встиг зробити вчений у підготовку висококваліфікованих кадрів для видавничо-поліграфічної галузі.

Мар'ян Іванович Долішний народився 1 травня 1936 року в сім'ї службовців у Львові. Батько Іван Степанович був фінансистом, мати Анна Петрівна вела домашнє господарство, займалася вихованням трьох дітей Лідії, Надії та Мар'яна. У родині панували щирість, привітність, злагода, взаємоповага і взаєморозуміння. Уважний і кмітливий Мар'ян любив і шанував своїх батьків, ще дитиною увібрав їх мудрість, доброту і щедрість. Дитинством перейшлася війна, а ще — у пам'яті зберігся відгомін епохи, яку так по-різному трактували і трактують українці.

Маючи схильність до наук конкретних, Мар'ян Долішний обирає інженерний фах і вступає до Львівського політехнічного інституту. У 1958 році його успішно закінчує, отримує диплом інженера і скеровується на роботу до Бібрського райпромкомбінату на посаду головного інженера. На цій посаді він проявив хороші організаторські здібності, уміння працювати з людьми, виконувати поставлені завдання. Завдяки цьому в 1963 році його переводять на посаду начальника виробничо-технічного відділу Львівського облмісцевому.

Працюючи у Львові, М. І. Долішній мав змогу тісніше спілкуватися з вченими і використовувати вільний час для занять наукою. У 1964 році з'явилися перші публікації «Друга молодість підприємства» (Львів: Каменяр, 1964), «Зелені скарби» (Жовтень.— 1964.— №126). У наступні роки молодий фахівець публікується ще активніше, вступає в аспірантуру при Львівському лісотехнічному інституті та з великим захопленням працює над кандидатською дисертацією. Практична робота наштовхувала на прогресивні ідеї, сприяла підвищенню фахового рівня і спонукала до викладу своїх міркувань у публікаціях. Саме на виробництві він уловив найбільш проблемну нішу в економічній науці і, заповнюючи її власними дослідженнями, підготував і в квітні 1969 року блискуче захистив кандидатську дисертацію «Основні виробничі фонди і шляхи поліпшення їх використання (на прикладі меблевої промисловості Львівської області)».

Важливим етапом у науковому становленні М. І. Долішнього було навчання в Інституті управління народним господарством Державного комітету Ради Міністрів СРСР, в якому в 1972 році він захистив випускну роботу в галузі сучасних методів управління, організації виробництва і планування із застосуванням економіко-математичних методів та обчислювальної техніки.

У 1975 році М. І. Долішнього призначають заступником директора з наукової роботи Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР. Це дало можливість молодому вченому на повну силу розкрити свій творчий і організаційний талант у сфері економічної науки, що знаходило відображення в численних публікаціях, наукових розробках з питань економіки праці, виступах на наукових конференціях і семінарах. У 1979 році Мар'ян Іванович захищає докторську дисертацію, темою якої були соціально-економічні проблеми формування і використання трудових ресурсів (регіональний аспект). Через три роки йому присвоюють учене звання професора.

Ставши доктором економічних наук, М. І. Долішній дістав змогу ще повніше самореалізовуватися і допомагати іншим. Життя висувало нові напрямки наукових досліджень, пов'язані з науково-технічним прогресом, інтенсифікацією виробництва, підвищенням якості продукції та продуктивності праці. Наукова інтуїція й організаторський хист, які завжди були притаманні професору Долішньому, втілювалися в нових дослідженнях і публікаціях. Незважаючи на значний спротив, учений зумів об'єднати провідних науковців Західного наукового центру до написання комплексного чотиритомного видання «Українські Карпати»: «Природа», «Історія», «Економіка», «Культура». Це було перше такого роду видання, яке мало виховне значення, утверджувало національні почування.

У 1990 році на підставі Статуту Академії наук УРСР М. І. Долішнього обирають членом-кореспондентом АН УРСР зі спеціальності «Регіональна економіка».

За часів становлення незалежної України, у 1994 році у Львові на базі відділення Інституту економіки АН УРСР утворюється Інститут регіональних досліджень НАН України, директором якого призначають доктора економіч-

них наук професора, лауреата премії ім. О. Г. Шліхтера Мар'яна Івановича Долішнього. Посада висока і відповідальна, вимагала від керівника абсолютної віддачі сил, енергії, творчих спроможностей. Наполеглива праця, вагомі наукові здобутки, авторитет ученого в науковому середовищі слугували підставою обрання 4 грудня 1997 року М. І. Долішнього академіком НАН України зі спеціальності «Економіка». Він стає почесним доктором багатьох престижних навчальних закладів України та Європи. Під його керівництвом ІРД НАН України динамічно розвиває міжнародне наукове співробітництво з країнами Центральної та Східної Європи — Польщі, Угорщини, Словаччини, Білорусії, Німеччини, налагоджує співпрацю з КНР.

У цей час започатковується співробітництво науковців Інституту регіональних досліджень та Української академії друкарства, яке і увінчалось згодою Мар'яна Івановича долучитися до викладацької роботи в УАД. Працюючи на кафедрі економіки, М. І. Долішній читає спецкурси, веде наукову роботу студентів, керує дипломним проектуванням, рецензує дипломні проекти, організовує на кафедрі цікаві наукові та науково-методичні семінари. Довгий час був членом Державної екзаменаційної комісії УАД зі спеціальності «Економіка підприємства»; давав корисні консультації молодим викладачам кафедри, які працювали над дослідженнями проблем розвитку поліграфії; нерідко здібних і перспективних випускників приймав на роботу в ІРД і допомагав їм у доволі оперативному захисті кандидатських дисертацій. Так, за період співпраці з кафедрою М. І. Долішній сприяв захисту восьми кандидатських дисертацій аспірантів і здобувачів кафедри, долучався до підготовки докторських дисертацій.

М. І. Долішній зробив вагомий внесок у розвиток вітчизняної економічної науки, досліджень у галузі трудових ресурсів, якості трудового потенціалу, територіального управління і регіональної економіки. Під його науковим керівництвом сформовано школу учених, які проводять комплексні дослідження основних закономірностей і шляхів соціально-економічного розвитку регіонів. Серед учнів М. І. Долішнього — 7 докторів та 50 кандидатів наук. Він був науковим керівником першої в Україні Державної програми соціально-економічного розвитку Карпатського регіону, схваленої Кабінетом Міністрів України. Під науковим керівництвом ученого розроблялася Державна програма соціально-економічного розвитку Поділля. Важливими для економічної науки і практики є методологічні та методичні розробки М. І. Долішнього з проблем відтворення трудового потенціалу і формування механізму його використання в ринкових умовах, відзначені в 1996 році премією ім. М. І. Туган-Барановського НАН України. Важливість досліджень у галузі регіоналістики, що проводилися ІРД під керівництвом академіка М. І. Долішнього, увінчалася присудженням Державної премії України в галузі науки і техніки за 2003 рік. Авторству М. І. Долішнього належить більше 300 наукових праць, у тому числі 5 індивідуальних та 20 колективних монографій.

М. І. Долішній був незмінним головою і членом спеціалізованих рад по захисту докторських дисертацій, керівником Західного наукового центру

НАН України, членом редколегії журналів “Регіональна економіка”, “Економіка України”, “Економіка промисловості” та ін., членом науково-консультаційної ради при голові Львівської обласної ради, дійсним членом ряду громадських академій.

Творчий запал і енергія не покидали його ніколи. Однак ніколи не залишали його неспокій і проблеми, пов’язані з керівною роботою та людьми, з якими працювати дуже непросто. Серце спрацьовувалося швидше, аніж йому належало би. Час від часу тривожило, але не викликало великих побоювань, бо систематично займався спортом, був під наглядом лікарів, відпочивав. Чекав літа, намагався відпочити і набратися свіжих сил. Так було і 2006 року — ювілейного. У травні відбув усі почесті, увібрав енергетику численних добрих побажань, вибудував нову вежу творчих планів і, як зазвичай, у серпні поїхав відпочивати на південь. І не повернувся... Зупинилося серце. Раптово. Невідворотно. Життя обірвалося, наче струна, про яку писав поет Михайло Ткач:

*Життя моє бринить мені струною
Між двох вершин — початком і кінцем.
І смерть моя народжена зі мною,
Як і життя — дарована Творцем.*

Між цими вершинами натягнута струна життя кожного з нас. Різною є лише висота ноти, які може та струна брати. Мар’ян Іванович не питав, де добре, не шукав, де краще. Струна його життя брала високі ноти. Може, тому і обірвалася так раптово.